

PODSTAWA PROGRAMOWA KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO DLA UCZNIÓW Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ W STOPNIU UMIARKOWANYM LUB ZNACZNYM W SZKOŁACH PODSTAWOWYCH

Dziennik Ustaw 2017r. – 223 – Poz. 356

Cele kształcenia – wymagania ogólne

Celem edukacji ucznia z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym jest budowanie jego tożsamości, rozwijanie autonomii i poczucia godności, wdrażanie go do funkcjonowania społecznego oraz do rozumienia i przestrzegania norm społecznych, a w szczególności wyposażenie go w takie umiejętności i wiadomości, które pozwolą mu na korzystanie – na miarę indywidualnych możliwości – z jego wolności i praw człowieka, a także pozwolą mu na postrzeganie siebie jako niezależnej osoby. Ważne jest, aby uczeń:

- 1) mógł porozumiewać się z otoczeniem w najpełniejszy sposób, werbalnie lub pozawerbalnie z wykorzystaniem znanych sposobów porozumiewania się (także wspomagających i alternatywnych metod komunikacji – AAC);
- 2) zdobył maksymalną samodzielność w zakresie zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych;
- 3) był zaradny w życiu codziennym, adekwatnie do indywidualnego poziomu sprawności i umiejętności oraz miał poczucie godności własnej i decydowania o sobie;
- 4) mógł uczestniczyć w różnych formach życia społecznego na równi z innymi członkami danej zbiorowości, znając i przestrzegając ogólnie przyjęte normy współżycia, zachowując prawo do swojej indywidualności;
- 5) rozumiał na miarę swoich możliwości otaczające go zjawiska społeczne i przyrodnicze;
- 6) mógł nabywać umiejętności i uczyć się czynności, przydatnych w przyszłym dorosłym życiu;
- 7) posiadał rzeczywisty obraz samego siebie w oparciu o pozytywne poczucie własnej wartości oraz umiejętność dostrzegania swoich mocnych i słabych stron.

Zadania szkoły

1. Tworzenie warunków niezbędnych do zapewnienia uczniowi poczucia bezpieczeństwa, wzmacniania własnej wartości i akceptacji oraz komfortu psychicznego w procesie integracji ze środowiskiem, jednocześnie wspierających aktywność i uczestniczenie w życiu klasy i szkoły.
2. Dokonywanie wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia i na jej podstawie opracowywanie i modyfikowanie indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego.
3. Zapewnienie uczniowi udziału w niezbędnych zajęciach rewalidacyjnych, wynikających z jego potrzeb i zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego. Na zajęciach rewalidacyjnych pożądanym jest łączenie uczniów z podobnymi problemami rozwojowymi.
4. Zapewnienie warunków do realizacji celów edukacji i rewalidacji, a w szczególności społecznych i materialnych warunków umożliwiających:
 - 1) nawiązanie pozytywnego kontaktu emocjonalnego nauczyciela z uczniem oraz między uczniami;
 - 2) kształtowanie kompetencji społecznych: tworzenie sytuacji wychowawczych umożliwiających doświadczanie relacji społecznych, przygotowanie do pełnienia różnych ról społecznych, wzmacnianie pozytywnych przeżyć związanych z pełnionymi rolami;

- 3) rozwijanie motywacji do porozumiewania się z drugą osobą (rówieśnikiem, dorosłym), komunikowania potrzeb i stanów emocjonalnych za pomocą mowy lub wspomagających bądź alternatywnych metod komunikacji;
- 4) wspieranie rozwoju komunikacji na każdych zajęciach i we wszystkich sytuacjach szkolnych i pozaszkolnych;
- 5) rozwijanie i utrwalanie podstawowych pojęć matematycznych: stosunki przestrzenne, liczenie, mierzenie, ważenie, rozpoznawanie figur geometrycznych, poznawanie stosunków czasowych;
- 6) naukę czytania i pisania jako umiejętności odbierania i nadawania informacji;
- 7) wykorzystywanie naturalnych sytuacji życia codziennego do nauki rozumienia, oraz nabywania języka (przyswajania i uczenia się) i rozwijania umiejętności komunikacyjnych uczniów, w tym także umiejętności czytania i pisania w dostępnej modalności, jak również zdobywania elementarnych umiejętności matematycznych, przydatnych w codziennym życiu;
- 8) udział w różnego rodzaju zabawach: manipulacyjnych, konstrukcyjnych, ruchowych, muzyczno-ruchowych, tematycznych i innych;
- 9) rozwój sprawności psychofizycznej (prowadzenie zajęć niezbędnych do rozwoju psychoruchowego: sportowych i korekcyjnych);
- 10) wdrażanie do samodzielnego wykonywania czynności lub sygnalizowania potrzeb związanych z samoobsługą i dbaniem o higienę osobistą z poszanowaniem prawa do intymności;
- 11) uczenie się umiejętności kontroli własnych zachowań i kształtowanie niezależności uczuciowej;
- 12) kształtowanie umiejętności radzenia sobie w różnych sytuacjach społecznych; uczenie umiejętności radzenia sobie z lękiem, niepokojem i stresem oraz rozwiązywania sytuacji konfliktowych;
- 13) uczenie się zachowań zgodnych z ogólnie przyjętymi normami życia społecznego;
- 14) poznawanie środowiska przyrodniczego, rozbudzanie zainteresowania i szacunku dla otaczającej przyrody i wychowanie do życia w harmonii z przyrodą;
- 15) uświadamianie uczniom ich ograniczeń, wynikających z niepełnosprawności, które mogą napotkać w życiu;
- 16) przygotowywanie uczniów do roli dorosłej kobiety i mężczyzny; wprowadzanie elementów wiedzy o rozwoju i zmianach własnego ciała oraz elementów wiedzy o seksualności człowieka;
- 17) uczenie umiejętności ochrony siebie, swojej intymności oraz poszanowania intymności innych osób;
- 18) kształtowanie umiejętności bycia asertywnym;
- 19) rozwijanie umiejętności dokonywania wyboru i budzenie poczucia odpowiedzialności za własne decyzje oraz uczenie obowiązkowości;
- 20) zdobywanie umiejętności technicznych i wykorzystywanie ich w różnych sytuacjach życiowych; korzystanie z urządzeń technicznych, ułatwiających funkcjonowanie w życiu;
- 21) korzystanie z technologii informacyjnej i komunikacyjnej, z uwzględnieniem urządzeń i programów specjalistycznych, zwłaszcza umożliwiających lub ułatwiających komunikowanie się;
- 22) rozwijanie wrażliwości i kreatywności artystycznej zgodnie z potrzebami i możliwościami uczniów;
- 23) poznawanie otoczenia, instytucji, obiektów i miejsc użyteczności publicznej, z których uczeń korzysta i będzie korzystał w przyszłości;
- 24) udział w różnych wydarzeniach społecznych i kulturalnych w roli odbiorcy

i twórcy kultury, uczenie przy tym wyrażania swoich przeżyć, emocji i doświadczeń;
25) uprawianie przez uczniów różnych dyscyplin sportu; udział w zawodach sportowych, turystyce i krajoznawstwie;
26) przygotowanie ucznia do wyboru formy spędzania czasu wolnego i aktywnego w niej udziału;
27) przybliżanie tradycji i obyczajów lokalnych i narodowych; rozbudzanie poczucia przynależności do społeczności lokalnej, regionu, narodu.

Formy zajęć

W szkole podstawowej wyodrębnia się:

- 1) zajęcia edukacyjne:
 - a) funkcjonowanie osobiste i społeczne,
 - b) zajęcia rozwijające komunikowanie się,
 - c) zajęcia rozwijające kreatywność,
 - d) wychowanie fizyczne,
 - e) etyka;
- 2) zajęcia rewalidacyjne.

Osią wszystkich działań edukacyjnych jest wspieranie rozwoju funkcjonowania osobistego i społecznego ucznia. Temu celowi służą wszystkie, ściśle ze sobą powiązane, rodzaje zajęć. Funkcjonowanie osobiste i społeczne to zajęcia zapewniające zdobycie wiedzy z różnych obszarów, uczenie różnych praktycznych umiejętności oraz rozwijanie kompetencji społecznych. Zajęcia mają na celu wszechstronny rozwój uczniów oraz takie przygotowanie do pełnienia ról społecznych, aby mogli w przyszłości jak najlepiej funkcjonować i w jak najbardziej możliwy sposób zintegrować się ze środowiskiem.

Zajęcia rozwijające komunikowanie się powinny służyć nabywaniu języka i umiejętności porozumiewania się w bliskim i dalszym środowisku w mowie, w piśmie i w każdy możliwy dla ucznia sposób (także z zastosowaniem wspomagających i alternatywnych metod komunikacji – AAC). Uczeń powinien mieć możliwość doświadczania procesu komunikowania się:

- 1) odkrywania i uświadamiania sobie możliwości porozumiewania się, zwłaszcza odkrywania skuteczności własnych zachowań komunikacyjnych, czyli tego, że inni odbierają sygnały i reagują na nie;
- 2) bycia odbiorcą i nadawcą komunikatów językowych i niejęzykowych;
- 3) uważnego wsłuchiwanie się w wypowiedzi innych osób i patrzenia na mówiących do niego;
- 4) nawiązywania kontaktu i rozpoczynania dialogu;
- 5) słuchania i czekania na aktywne włączenie się w rozmowę;
- 6) wyrażania i przekazywania potrzeb, emocji, opinii, myśli, pragnień i woli;
- 7) prośzenia o pomoc;
- 8) okazywania wdzięczności;
- 9) stosowania zwrotów grzecznościowych;
- 10) wyrażania i przekazywania potrzeb, emocji, myśli, pragnień i woli;
- 11) zadawania pytań, formułowania adekwatnych odpowiedzi;
- 12) przekazywania informacji o faktach i relacjonowania zdarzeń;
- 13) autoprezentacji (kim jestem, ile mam lat, jak wyglądam, co lubię itp.);
- 14) przedstawiania się i przedstawiania innych;
- 15) dostosowywania tematu rozmowy do zainteresowań własnych i partnerów;
- 16) rozmawiania na różne tematy;
- 17) uczenia się podstawowych zasad kultury komunikowania się (mówienia komplementów, zapraszania, zachęcania do kontaktu, przeproszania, przekonywania itp.).

Dla każdego ucznia komunikującego się werbalnie, ale niezrozumiałego poza kontekstem oraz dla każdego ucznia niekomunikującego się werbalnie zespół winien opracować indywidualny system komunikacji, w tym zestaw pomocy do komunikowania. Powinien on być dostępny na wszystkich zajęciach w szkole, w domu i w środowisku otwartym.

Nauczyciele tworzą indywidualne pomoce z udziałem ucznia, pamiętając przy tym, że komunikacja jest procesem otwartym i baza pojęciowa ucznia rozwija się wraz z wiekiem i czasem nauki. Zestaw pomocy do komunikowania się powinien być zatem rozwojowy i odpowiadać indywidualnym potrzebom i możliwościom ucznia.

Zajęcia rozwijające kreatywność służą rozwijaniu wyobraźni, zainteresowań, motywacji do działania i aktywności twórczej uczniów oraz wyrażaniu przeżyć i emocji za pomocą dostępnych dla nich środków wyrazu, także artystycznych, praktycznych i technicznych. W zależności od potrzeb uczniów, jak również od ich specyficznych zachowań i ograniczeń, w ramach przedmiotu mogą być organizowane zajęcia: malarskie, rysunku, modelowania z elementami rzeźby, kolażu, batik, *decoupage*, z technologii informacyjno-komunikacyjnej, rytmiczne, muzyczne, muzyczno-rytmiczne, taneczne, teatralne, w tym pantomimy, florystyki, ruchowe, sportowe, praktyczno-techniczne z użyciem narzędzi i urządzeń, kulinarne, dekoratorsko-porządkowe, obróbki drewna, metalu, tkactwa, dziewiarstwa, hodowli zwierząt, uprawy roślin itp. Powyższe propozycje stanowią katalog zajęć do wyboru, zgodnie z zainteresowaniami, mocnymi stronami ucznia i możliwościami szkoły. Należy zwłaszcza uwzględniać możliwości ukierunkowania rozwoju ucznia na działania celowe i pożyteczne, przydatne w przyszłości, które mają charakter pracy, pozwalają osiągać uznanie społeczne i poczucie sensu życia.

Wychowanie fizyczne to zajęcia rozwijające sprawność i kondycję fizyczną. Ważne jest, by po zakończeniu nauki w szkole uczniowie byli jak najlepiej przygotowani do samodzielnego podejmowania działań na rzecz aktywności fizycznej i własnego zdrowia.

Główne cele zajęć to:

- 1) rozwijanie sprawności małej motoryki (kontrola małej motoryki, koordynacja rąk, zręczność manualna);
- 2) rozwijanie sprawności dużej motoryki (kształtowanie prawidłowych pozycji wyjściowych do ćwiczeń, prawidłowej postawy, umiejętności elementarnych – lokomocyjnych, nielokomocyjnych, manipulacyjnych);
- 3) doskonalenie reakcji równoważnych;
- 4) stymulowanie dotykowe z uwzględnieniem czucia głębokiego;
- 5) kształtowanie zdolności motorycznych (koordynacyjnych, siłowych, szybkościowych, wytrzymałościowych);
- 6) wyzwalanie aktywności ruchowej przez zabawy sportowe oparte na naturalnej potrzebie ruchu;
- 7) hartowanie organizmu;
- 8) wdrażanie do dbałości o zdrowie, rozumienie związku aktywności fizycznej ze zdrowiem;
- 9) wdrażanie do współdziałania w zespole, respektowania przepisów i zasad sportowych, w tym zasad *fairplay*;
- 10) kształtowanie postawy świadomego uczestniczenia uczniów w różnych imprezach sportowo-rekreacyjnych i masowych zawodach.

Etyka to zajęcia, podczas których nauczyciel wprowadza uczniów w świat wartości, w którym najprostszym i najlepiej dla nich rozpoznawalnym jest pojęcie dobra. Nauczyciel krok po kroku powinien uwrażliwiać uczniów, ukierunkować na dobro i zachęcać do jego poszukiwania we wszelkich przejawach.

Głównym celem zajęć etyki jest kształtowanie pozytywnego nastawienia wobec omawianych zagadnień dotyczących człowieka, jego najbliższego otoczenia (rodziny, przyjaciół, kolegów,

dzieci, osób starszych, osób niepełnosprawnych itp.), środowiska przyrodniczego, stosunku do własnych uczuć, motywacji i określonych sytuacji życiowych.

Zajęcia rewalidacyjne mają charakter terapeutyczny, usprawniający i korekcyjny.

Prowadzone są w celu:

- 1) rozwijania mowy i umiejętności komunikowania się;
- 2) usprawniania sensorycznego oraz integracji czynności zmysłowo-nerwowych: rozwijania percepcji wzrokowej i spostrzegania, rozwijania percepcji słuchowej (ze szczególnym uwzględnieniem słuchu fonemowego i percepcji dźwięków mowy); usprawniania czynności zmysłów powonienia, smaku, dotyku oraz kinestezji;
- 3) rozwijania koordynacji wzrokowo-ruchowej i wzrokowo-słuchowo-ruchowej;
- 4) usprawniania czynności narządów mowy;
- 5) rozwijania sprawności manualnej;
- 6) ćwiczenia pamięci;
- 7) ćwiczenia koncentracji uwagi;
- 8) rozwijania myślenia;
- 9) korygowania niepożądanych zachowań;
- 10) rozwijania autoorientacji i orientacji przestrzennej oraz samodzielnego i bezpiecznego poruszania się, także środkami transportu;
- 11) wspierania w nabywaniu umiejętności czytania, pisania, liczenia;
- 12) rozwijania sprawności psychofizycznej;
- 13) rozwijania zainteresowań;
- 14) wzmocnienia kondycji fizycznej;
- 15) wspomaganie samodzielności osobistej i społecznej;
- 16) kształtowania umiejętności samodzielnego organizowania wypoczynku i rekreacji;
- 17) przygotowania do radzenia sobie w sytuacjach nowych i trudnych;
- 18) przygotowania do radzenia sobie z sukcesem i porażką;
- 19) kształtowania umiejętności bycia asertywnym.

Rodzaj zajęć rewalidacyjnych jest określony w indywidualnym programie edukacyjno-terapeutycznym ucznia w oparciu o zalecenia zawarte w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego oraz wyniki wielospecjalistycznej oceny funkcjonowania ucznia.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Zakres treści nauczania i wychowania w kształceniu uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym jest dostosowany do indywidualnych potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych ucznia. Przy realizacji treści nauczania i wychowania należy wykorzystać możliwości, jakie stwarza baza materialno-dydaktyczna szkoły oraz środowisko społeczno-kulturowe, w którym uczeń żyje i uczy się. Głównym kryterium doboru treści nauczania powinny być potrzeby i możliwości psychofizyczne ucznia oraz wzmocnienie jego aktywności. Ważna jest również ich przydatność praktyczna. Konieczne jest także wyposażenie ucznia w takie umiejętności, aby był jak najlepiej przygotowany do realizacji zadań życia codziennego oraz podejmowania samodzielnie różnych ról społecznych w swoim środowisku. Treści nauczania i wychowania podlegają poszerzaniu, powtarzaniu i utrwalaniu w miarę zdobywania przez uczniów wiadomości, umiejętności i sprawności.

Taki podział treści nauczania został pomyślany jako otwarty zestaw sytuacji i ról społecznych, w których może znaleźć się uczeń. Treści nauczania mogą wykraczać poza wymienione obszary, w zależności od potrzeb uczniów. Nauczyciel ma prawo do wyboru, w tym zawężania lub poszerzania, treści nauczania korzystnych dla rozwoju ucznia, ze szczególnym uwzględnieniem jego autonomii i godności.

I. Ja.

1. Budowanie własnej tożsamości:

- 1) kształtowanie świadomości własnego „ja” i budowanie własnej tożsamości;
- 2) kształtowanie świadomości własnego ciała i orientacja w jego schemacie;
- 3) kształtowanie orientacji w przestrzeni;
- 4) kształtowanie identyfikacji z płcią;
- 5) uczenie się rozumienia zmian ciała w cyklu życia;
- 6) uczenie się i identyfikacja własnych danych osobowych (adres zamieszkania, adres placówki);
- 7) kształtowanie świadomości własnej niepełnosprawności i ograniczeń, które mogą z niej wynikać;
- 8) uczenie się określania własnych mocnych stron i trudności;
- 9) poznawanie dokumentów osobistych i rozumienie do czego są one przydatne.

2. Jedzenie:

- 1) sygnalizowanie głodu i pragnienia w sposób zrozumiały dla otoczenia;
- 2) uczenie się spożywania pokarmów płynnych, półpłynnych, stałych;
- 3) kształtowanie funkcji gryzienia;
- 4) uczenie się dokonywania wyboru pokarmów i kolejności podania pokarmu;
- 5) uczenie się wyrażania swojej opinii na temat posiłku i sposobu jego spożywania;
- 6) uczenie się posługiwania się sztućcami;
- 7) uczenie się nalewania i przelewania płynów;
- 8) uczenie się nakładania posiłków;
- 9) uczenie się i doskonalenie umiejętności estetycznego spożywania posiłków;
- 10) uczenie się pomagania przy nakrywaniu stołu;
- 11) uczenie się sprzątanía miejsca spożywania posiłków;
- 12) uczenie się dokonywania zakupów żywności;
- 13) uczenie się samodzielnego przygotowywania posiłków z wykorzystaniem prostych przepisów.

3. Ubieranie się:

- 1) kształtowanie wzorców ruchowych umożliwiających aktywne uczestnictwo w czynności ubierania/rozbierania się;
- 2) uczenie się zakładania i zdejmowania odzieży i obuwia;
- 3) uczenie się określania zakresu pomocy potrzebnej podczas ubierania/rozbierania się – formułowanie i przekazywanie prośby o pomoc;
- 4) uczenie się dobierania odzieży stosownie do pogody, sytuacji, okoliczności, pory dnia, wieku;
- 5) samodzielne dokonywanie wyboru ubrania;
- 6) ocenianie czystości odzieży;
- 7) uczenie się dbania o czystość odzieży;
- 8) uczenie się dokonywania wyborów przy zakupie odzieży.

4. Higiena osobista:

- 1) uczenie się oceniania stanu czystości ciała;
- 2) stosowanie zabiegów higienicznych: mycie, wycieranie, pielęgnacja rąk, twarzy, całego ciała, dbałość o włosy;
- 3) uczenie się dbania o higienę jamy ustnej;
- 4) dbanie o higienę intymną (ze szczególnym uwzględnieniem higieny podczas okresu dojrzewania);
- 5) korzystanie z przyborów toaletowych i kosmetyków;
- 6) dokonywanie zakupów przyborów toaletowych i kosmetyków;
- 7) opanowanie nawyków higienicznych (toaleta, mycie rąk);
- 8) przestrzeganie zasad intymności podczas czynności higienicznych.

5. Potrzeby fizjologiczne:

- 1) zgłaszanie potrzeb;
- 2) samodzielne załatwianie potrzeb;
- 3) zachowanie intymności podczas korzystania z toalety;
- 4) dbanie o czystość w toalecie i łazience.

6. Sygnalizowanie samopoczucia:

- 1) sygnalizowanie i określanie doświadczanego dyskomfortu lub miejsca dolegliwości bólowych;
- 2) rozpoznawanie stanów emocjonalnych u siebie i innych osób;
- 3) reagowanie w sytuacjach trudnych emocjonalnie, konfliktowych i niebezpiecznych.

II. Ja i otoczenie.

1. Ja – członek rodziny.

1) moja rodzina:

- a) określanie swojego miejsca w rodzinie (jestem dzieckiem, bratem, siostrą, jedynaczką, wnuczką itp.),
 - b) nazywanie członków swojej rodziny i rozumienie ich ról w rodzinie,
 - c) udział w zajęciach w domu,
 - d) podejmowanie obowiązków w domu,
 - e) rozumienie i nazywanie relacji i więzi między członkami rodziny,
 - f) przestrzeganie zasad panujących w rodzinie,
 - g) poznanie pracy i zajęć członków rodziny,
 - h) udział w świętach i tradycjach rodzinnych,
 - i) przestrzeganie kultury życia codziennego,
 - j) poznanie problemu choroby i śmierci bliskich osób, przeżywanie żałoby;
- #### 2) moje miejsce zamieszkania:
- a) poznanie i korzystanie z adresu domowego,
 - b) określanie wyglądu swojego mieszkania domu,
 - c) poznawanie rodzaju i funkcji pomieszczeń w domu,
 - d) poznawanie wyposażenia mieszkania,
 - e) poznawanie rodzajów aktywności wykonywanych w domu,
 - f) uczenie się dbania o wygląd mieszkania i zachowania porządku,
 - g) poznawanie otoczenia domu (miejsca użyteczności publicznej, park, ogród i in.), uczenie się korzystania z tego otoczenia,
 - h) uczenie się troszczenia się o zwierzęta domowe.

2. Ja – uczeń.

1) moja klasa:

- a) poznawanie swoich nauczycielek/nauczycieli, rozumienie roli jaką pełnią,
- b) poznawanie koleżanek i kolegów nawiązywanie relacji z nimi, koleżeństwa, przyjaźni,
- c) rozróżnianie swojego miejsca klasie,
- d) przestrzeganie zasad panujących w klasie,
- e) poznawanie i przestrzeganie struktury dnia,
- f) przestrzeganie norm współżycia w grupie,
- g) uczenie się współuczestnictwa i współpracy podczas zabawy i zajęć;

2) moja szkoła:

- a) poznawanie i wykorzystywanie w różnych sytuacjach nazwy i adresu szkoły,
- b) poznawanie osób pracujących w szkole, ich funkcje i role, nawiązanie z nimi relacji,
- c) poznawanie rodzajów i funkcji pomieszczeń szkolnych,
- d) poznawanie i korzystanie z wyposażenia szkoły,

- e) przestrzeganie zasad i norm panujących w szkole,
- f) podejmowanie różnych aktywności w szkole,
- g) udział w uroczystościach i imprezach,
- h) poznawanie i przestrzeganie zwyczajów szkolnych, poznawanie i korzystanie z otoczenia placówki.

3. Ja – w rozmowie:

- 1) przyswajanie języka i doskonalenie rozwoju mowy;
- 2) uczenie się porozumiewania się w formie dialogu; poznawanie zasad prowadzenia rozmowy;
- 3) wdrażanie do komunikowania się z zastosowaniem wspomagających i alternatywnych metod komunikacji – AAC: gesty, mimika, zdjęcia, obrazy, znaki przestrzenno-dotykowe, symbole, pismo, urządzenia i oprogramowanie wspomagające komunikację (dla uczniów niekomunikujących się werbalnie lub ze znacznymi ograniczeniami w tym zakresie);
- 4) udział w wydarzeniach klasowych i szkolnych, także z zastosowaniem urządzeń głosowych – prostych komunikatorów, urządzeń wysokiej technologii;
- 5) uczenie się i doskonalenie wyrażania własnego zdania;
- 6) wdrażanie do stosowania form grzecznościowych i komplementów w życiu codziennym;
- 7) uczenie się budowania komunikatów wieloelementowych;
- 8) uczenie się przekazywania informacji, dawania komuś instrukcji;
- 9) uczenie się wyjaśniania swojego zachowania i mówienia o planach;
- 10) uczenie się zdobywania informacji, zadawania pytań;
- 11) uczenie się pracy z tekstem, w tym branie udziału w „czytaniu uczestniczącym”, komponowanie własnych tekstów, w tym relacji, ogłoszeń, listów i podań.

4. Ja – członek społeczności lokalnej:

- 1) poznawanie sąsiadów, znajomych rodziny i ich ról społecznych;
- 2) poznawanie i korzystanie z miejsc użyteczności publicznej;
- 3) poznawanie regionu, tradycji, obyczajów;
- 4) poznawanie ważnych i ciekawych miejsc w swojej miejscowości;
- 5) udział w lokalnych świętach i uroczystościach;
- 6) korzystanie ze środków komunikacji lokalnej i przestrzeganie zasad korzystania z nich;
- 7) poznawanie organizacji społecznych działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami;
- 8) władze samorządowe i instytucje lokalne, poznawanie ich zadań wobec osób niepełnosprawnych (ułatwienia, likwidacja barier).

5. Ja – członek społeczeństwa:

- 1) rozumienie przynależności do kraju, regionu, narodu;
- 2) poznanie barw i symboli narodowych;
- 3) poznawanie organów władzy państwowej;
- 4) poznawanie ważnych urzędów i instytucji;
- 5) udział w świętach narodowych, religijnych, okolicznościowych;
- 6) obserwowanie i udział w ważnych wydarzeniach w kraju;
- 7) poznawanie ważnych, ciekawych miejsc w Polsce;
- 8) poznawanie ważnych dokumentów prawnych – Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych.

6. Ja i przyroda:

- 1) rozpoznawanie pór roku i zjawisk im towarzyszących;
- 2) poznawanie świata roślin, ich znaczenia, prowadzenie upraw i prac

ogrodniczych;

3) poznawanie świata zwierząt, hodowla, opieka;

4) wdrażanie do zachowań proekologicznych.

7. Moje zdrowie:

1) uczenie się dbałości o zdrowie – różnicowanie pojęć: „człowiek zdrowy”, „człowiek chory”;

2) uczenie się przestrzegania zasad higieny – mycia rąk, mycia owoców i warzyw, korzystania z czystych naczyń itd.;

3) uczenie się dobierania produktów spożywczych do poszczególnych posiłków;

4) poznawanie i przestrzeganie zasad zdrowego trybu życia;

5) uczenie się dbałości o odpowiednią pozycję podczas pracy oraz dobre oświetlenie; rozumienie znaczenia snu oraz odpoczynku;

6) poznawanie pracy lekarzy różnych specjalności i pielęgniarek;

7) rozumienie konieczności przeprowadzania badań profilaktycznych – wizyta u lekarza pierwszego kontaktu, stomatologa, ginekologa itp.

8. Ja w chorobie:

1) uczenie się rozpoznawania pierwszych objawów przeziębienia;

2) uczenie się przestrzegania zasad higieny podczas zachorowania;

3) wdrażanie do prawidłowego zachowania się podczas wizyty u lekarza/lekarzy różnych specjalności oraz podczas pobytu w szpitalu;

4) poznawanie przebiegu badań lekarskich;

5) zawiadamianie innych o złym samopoczuciu własnym lub drugiej osoby.

9. Ja jako konsument:

1) poznawanie różnych rodzajów sklepów – planowanie i robienie zakupów;

2) poznawanie wartości pieniędzy i sposobów ich pozyskiwania;

3) uczenie się umiejętności płacenia za towar lub usługę;

4) uczenie się korzystania z kalkulatora w miejscach zakupów;

5) uczenie się rozpoznawania daty ważności produktów;

6) poznawanie spraw załatwianych w banku, korzystanie z karty płatniczej;

7) poznawanie i korzystanie z restauracji, kawiarni – posługiwanie się menu, zamawianie, płacenie;

8) poznawanie i korzystanie z poczty – wysyłanie listów i paczek, odbieranie przekazu pocztowego itp.;

9) poznawanie i korzystanie z usług fryzjera – wybieranie fryzury, płacenie za usługę;

10) poznanie i korzystanie z zakładu fotograficznego – przygotowanie się do zdjęcia, pozowanie, odbiór zdjęcia, płacenie;

11) poznanie i korzystanie z różnych wypożyczalni – rozpoznawanie miejsc, w których można coś wypożyczyć (książki, stroje), stosowanie zasady zwrotu na czas i opłaty;

12) inne (w zależności od potrzeb).

10. Ja w świecie techniki:

1) uczenie się obsługiwanego aparatu telefonicznego – włączanie, wyłączanie;

2) uczenie się wybierania lub wskazywania numerów do bliskich, do siebie oraz numerów alarmowych;

3) uczenie się wysyłania i odbierania SMS;

4) uczenie się posługiwanie się prostymi narzędziami (nożyczki, młotek, śrubokręt, obcęgi, miarka itp.);

5) uczenie się korzystania z zaawansowanych urządzeń technicznych;

6) uczenie się obsługiwanego urządzeń RTV i AGD ułatwiających życie codzienne

(radio, telewizja, odkurzacz, suszarka do włosów, kuchnia mikrofalowa, zmywarka, pralka itp.).

11. Ja w świecie technologii informacyjnej:

- 1) uczenie się i doskonalenie obsługi komputera – korzystanie ze standardowych i specjalistycznych urządzeń peryferyjnych i programów;
- 2) uczenie się rysowania i malowania na ekranie z wykorzystaniem podstawowych funkcji przybornika edytora graficznego (np. Paint);
- 3) uczenie się tworzenia prostych pism użytkowych (np. listów, ogłoszeń, podań) z wykorzystaniem edytora (np. Word lub edytory znaków graficznych stosowanych w AAC);
- 4) uczenie się obsługi prostych gier edukacyjnych;
- 5) uczenie się korzystania z przeglądarek internetowych;
- 6) uczenie się obsługi skrzynki pocztowej – wysyłanie i odbieranie e-maili;
- 7) wdrażanie do zachowania bezpieczeństwa przy korzystaniu z sieci internetowej – zwracanie uwagi na wirusy, nieodpowiednie treści, niebezpieczne wiadomości, wyłudzenie danych poufnych, fałszywe sklepy, osoby poznane w sieci, hejt.

12. Ja w bezpiecznym świecie:

- 1) uczenie się dostrzegania czynników i sytuacji zagrażających zdrowiu i życiu (w tym także zagrożenia ze strony innych osób, używanie alkoholu, środków odurzających);
- 2) uczenie się i doskonalenie umiejętności zachowania się w sytuacjach trudnych i niebezpiecznych (dotyczących siebie i innych);
- 3) poznawanie odpowiedzialnych za bezpieczeństwo ludzi (Straż Pożarna, Policja, Wojsko Polskie, Straż Miejska, pracownicy ochrony);
- 4) poznawanie i korzystanie z ważnych numerów alarmowych;
- 5) wdrażanie do rozumienia i unikania zagrożeń;
- 6) uczenie się zachowania bliskości i dystansu w relacjach z innymi ludźmi;
- 7) uczenie się prawidłowego zachowywania się w środkach komunikacji;
- 8) poznawanie nietypowych i nagłych sytuacji, które mogą się zdarzyć w domu, szkole, na ulicy, w innych miejscach;
- 9) wdrażanie do przestrzegania zasad bezpieczeństwa podczas posługiwania się różnymi urządzeniami w domu i w szkole;
- 10) posługiwanie się identyfikatorem lub opaską identyfikacyjną w życiu codziennym;
- 11) uczenie się rozpoznawania i rozumienia znaków drogowych, symboli, oznaczeń w różnych miejscach itp.

13. Ja w świecie kultury i rozrywki:

- 1) wdrażanie do korzystania z ośrodków i instytucji kultury;
- 2) uczenie się właściwego zachowania w różnych miejscach i sytuacjach (teatr, kino, muzeum, wystawy, koncerty itp.);
- 3) wdrażanie do udziału w różnych formach twórczości (formy parateatralne, muzykowanie, zajęcia plastyczne, imprezy itp.);
- 4) uczenie się tworzenia własnych prac artystycznych (obrazy, kompozycje, projekty fotograficzne i filmowe, odgrywanie ról itp.).

14. Mój czas wolny:

- 1) wdrażanie do zabawy z udziałem innych osób;
- 2) uczenie się, co można robić w swoim czasie wolnym;
- 3) uczenie się dokonywania wyboru sposobu spędzania czasu wolnego;
- 4) uczenie się dokonywania wyboru, z kim chce się spędzać czas wolny?

15. Będę dorosły:

- 1) rozumienie, że ma się 18 lat, będzie się miało 18 lat i co to znaczy?
- 2) rozumienie procesu dojrzewania;
- 3) planowanie swojej przyszłości;
- 4) korzystanie z pomocy doradcy zawodowego;
- 5) doskonalenie umiejętności określania własnych wiadomości i umiejętności;
- 6) wdrażanie do posługiwania się dokumentem dorosłości – dowodem osobistym, rozumienie kiedy jest on przydatny;
- 7) wdrażanie do rozumienia, co to znaczy, że jest się odpowiedzialnym;
- 8) uczenie się bycia asertywnym;
- 9) uczenie się dbania o siebie i pomagania innym.

III. To, co mi pomaga.

1. Czynniki środowiskowe (leki, rodzina, środowisko znajomych, przyjaciół, pomoce i urządzenia wspomagające funkcjonowanie komunikacji itp.). Wdrażanie do właściwego korzystania z zaopatrzenia ortopedycznego i oprzyrządowania ułatwiającego funkcjonowanie (okulary, aparaty słuchowe, kule, trójnogi, balkoniki, wózki inwalidzkie, ortezy, kaski itp.).

2. Działania nauczycieli i specjalistów wspierające ucznia w zakresie:

- 1) rozwijania komunikacji;
- 2) rozpoznawania emocji i radzenia sobie z nimi;
- 3) doskonalenia motoryki małej;
- 4) doskonalenia motoryki dużej;
- 5) doskonalenia przetwarzania zmysłowego;
- 6) rozwijania samodzielności;
- 7) usprawniania procesów poznawczych (uwaga, spostrzeganie, pamięć, myślenie);
- 8) rozbudzania i podtrzymywania motywacji do różnych działań;
- 9) rozwijania i podtrzymywania zainteresowań;
- 10) rozwijania i doskonalenia technik szkolnych (czytania, pisanie, liczenia).

Warunki i sposób realizacji

Edukacja uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym polega na integralnej realizacji funkcji dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej szkoły.

Cele, formy i metody pracy należy dostosować do specyfiki indywidualnych potrzeb według zasad opisanych przez współczesne teorie nauczania oraz w oparciu o doświadczenia nauczycieli praktyków.

Szkoła ma obowiązek stosowania w edukacji uczniów racjonalnych dostosowań przewidzianych w art. 24 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169). Specyfika kształcenia uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym polega na nauczaniu i wychowaniu całościowym, sytuacyjnym, zintegrowanym, opartym na wielozmysłowym poznawaniu otaczającej rzeczywistości – w całym procesie edukacji.

Priorytetem w edukacji ucznia z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym jest rozwijanie kompetencji osobistych, komunikacyjnych i społecznych, które pozwolą na przyszłe w miarę samodzielne, godne i wartościowe życie w dorosłości, w maksymalnej integracji z innymi członkami społeczeństwa.

Działania edukacyjne ukierunkowane na zaspokajanie specjalnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych powinny być dostosowane do możliwości psychofizycznych uczniów oraz powinny wspierać jego aktywność i uczestniczenie w różnych zajęciach, czynnościach. Przy ustalaniu kierunków pracy należy uwzględniać indywidualne tempo rozwoju, kompetencje komunikacyjne, zainteresowania, uzdolnienia i mocne strony ucznia. Edukacja ucznia z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym opiera się na

zintegrowanym wielospecjalistycznie, indywidualnym programie edukacyjno-terapeutycznym, opracowanym i realizowanym przez zespół nauczycieli i specjalistów pracujących z uczniem w oparciu o wielospecjalistyczną ocenę poziomu funkcjonowania ucznia i zalecenia zawarte w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego. Indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny określa zoperacjonalizowane cele krótko- i długoterminowe, uwzględniające zdiagnozowane potrzeby ucznia. Każdemu celowi przypisane są działania, sposób i termin ich realizacji oraz osoby odpowiedzialne. Indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny podlega monitorowaniu, okresowej ewaluacji i modyfikowaniu.

Rodzice uczniów mają prawo do uczestniczenia w spotkaniach zespołu dotyczących ich dziecka i realizacji, w miarę możliwości, części indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego w domu.

W procesie oceny i planowania działań powinien być uwzględniony również głos ucznia, adekwatnie do jego możliwości.

W szkole organizuje się oddziały edukacyjno-terapeutyczne. O doborze uczniów do oddziałów decydują przede wszystkim ich potrzeby edukacyjne i możliwości psychofizyczne. Najważniejszym kryterium powinno być dobro ucznia i uzasadnione przekonanie, że są dla niego stworzone najkorzystniejsze warunki, które będą wspomagać jego rozwój. Wskazane jest elastyczne planowanie zajęć dostosowanych do aktualnego stanu emocjonalnego i zainteresowań ucznia. W związku z tym możliwe jest czasowe uczestniczenie ucznia w zajęciach innego zespołu klasowego lub w zajęciach rewalidacyjnych.

Nauczyciele i specjaliści prowadzą zajęcia zgodnie z indywidualnym programem edukacyjno-terapeutycznym, zachowując korelację treści nauczania, wychowania i profilaktyki. Czas zajęć i przerw należy dostosować do możliwości i potrzeb uczniów.

Nauczyciele i specjaliści mają prawo doboru specjalistycznych metod i form pracy oraz środków dydaktycznych, kierując się ich sprawdzoną i przewidywaną skutecznością.